

РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

Ю. О. ТАРАРУСВ канд. екон. наук, Д. В. КОЛОДЧЕНКО ст. гр. М-ЕБП-2016-1
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
artyur@gmail.com*

В умовах ринкової економіки ефективність є ключовою умовою діяльності усіх суб'єктів господарювання, створених з метою генерації економічних вигод та підвищення добробуту власників. Ефективність є сьогодні однією з найбільш універсальних економічних категорій, оскільки не лише описує умови успішності функціонування підприємств та інших суб'єктів господарювання, а й визначається шляхом застосування комплексу економічних показників, що обираються залежно від конкретної мети визначення ефективності.

Серед наукових праць, де визначається поняття ефективності суб'єктів господарювання варто відзначити роботи, Г. Емерсона, Ф. Кене, С. Мочерного, В. Петті, Д. Рікардо та ін., але за результатами аналізу наукових результатів перелічених авторів можна зробити висновок, що категорія ефективності потребує ретельного аналізу та суттєвого уточнення.

Одними з найперших за часом підходами до визначення ефективності є ті, що належать представникам фізіократів та класичної економічної школи: В. Петті, Ф. Кене та Д. Рікардо. При цьому В. Петті та Ф. Кене пов'язували ефективність з результативністю дій уряду або держави, тоді як Д. Рікардо вважав ефективність співвідношенням результату до визначеного виду витрат. Необхідно відзначити, що підхід цього дослідника досить близький до більш сучасних уявлень щодо змісту ефективності як економічної категорії. Для більш детального аналізу категорії «ефективність» наведемо визначення цього терміну сформульовані вітчизняними та зарубіжними науковцями (табл. 1).

Таблиця 1 – Визначення ефективності

Автор	Визначення
1	2
В. Петті, Ф. Кене	ефективність – результативність управління стосовно дій суб'єкта управління – уряду держави
Д. Рікардо	ефективність – відношення результату до визначеного виду витрат
Г. Емерсон	ефективність – основна мета управління, яка визначає зв'язок з функціональністю підприємства
Т. Котарбинський	ефективність – це результативність, яку визначає загальна теорія ефективної організації

Продовження таблиці 1

1	2
В. Андрійчук	ефективність – це результативність певної дії, процесу, що вимірюється співвідношенням між отриманим результатом і витратами (ресурсами), що його спричинили
Т. С. Морщенок	ефективність – це по-перше, результативність діяльності (процесу, проекту, реалізації заходів), що характеризується відношенням отриманого економічного ефекту до витрат ресурсів, які зумовили отримання цього результату; по-друге, комплексну оцінку результатів використання всіх видів ресурсів; по-третє, міру досягнення поставлених цілей
С. Мочерний	ефективність – здатність приносити ефект, результативність процесу, проекту тощо, які визначаються як відношення ефекту, результату до витрат, що забезпечили цей результат
І. Павленко	ефективність – комплексна оцінка кінцевих результатів використання трудових, матеріальних, інформаційних та фінансових ресурсів підприємства у виробництві товарів та наданні послуг за певний термін
Н. В. Савенко	економічна ефективність – це результат виробничої діяльності, що виражається у вигляді співвідношення між підсумками господарської діяльності та витратами ресурсів
А. Д. Шеремет	ефективність – це складна категорія, що характеризується результативністю роботи підприємства та рентабельністю його капіталу, ресурсів або продукції

Як бачимо, деякі науковці схильні до ототожнення понять ефективності та результативності, що перш за все викликано спорідненістю цих понять.

Але на нашу думку твердження «ефективність – це результативність» є некоректним, оскільки:

По-перше, для підприємств та інших суб'єктів господарювання ефективність являє собою ефективність використання активів (залучення капіталу), здійснення витрат або реалізації інвестиційних проектів. В усіх перелічених випадках витрати ресурсів порівнюються з економічними вигодами, які надходять у вигляді прибутку або грошових потоків. Натомість, результативність – це міра досягнення бажаного результату у будь якій сфері. У випадку визначення результативності порівнюють очікуваний і фактичний результат. При цьому для визначення результативності можуть використовуватися різні показники, залежно від запланованих результатів.

По-друге, і ефективність і результативність є відносними величинами, але розмір ефективності підприємства не має обмежень, тоді як його результативність рідко перевищує одиницю (або 100 %) оскільки, плануючи результати діяльності, керівництво підприємств розраховує на покращення діяльності підприємства, але такі очікування не завжди справджуються. Інакше

кажучи, досягнення запланованих показників діяльності вже вважається успіхом підприємства, а їх перевищення – значним успіхом.

Необхідність розмежування понять ефективності та результативності підтверджується положеннями стандарту ДСТУ ISO 9000:2007, де результативність визначається як ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів, а ефективність – як співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами. І автори цілком поділяють таку позицію щодо сутності ефективності та результативності як економічних категорій.

Таким чином, встановлення різниці між ефективністю та результативністю дозволяє уникнути суперечностей, що мають місце у випадку некоректного використання цих термінів.

СУТНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Г. Г. СОБОЛЕВА, канд. екон. наук, М. М. ЄЛЕНЮК, студентка

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

marina21219982401@gmail.com

Основна рушійна сила суспільного прогресу – людська особистість, яка є водночас і діючим суб'єктом цілісної системи економічних відносин та економічних інтересів. Тільки реалізуючи свої інтереси, людина суттєво й активно впливає на економіку загалом, бере участь у всіх галузях і сферах соціального життя. Побудувати ефективну, раціональну систему господарювання, досягти серйозних успіхів у соціально-економічному зростанні суспільство може, лише реалізуючи у відтворювальній життєдіяльності все зростаючі потреби і виходячи з певних інтересів людини[1].

Економічним інтересом прийнято називати реальний, зумовлений економічними відносинами та принципом економічної вигоди мотив і стимул соціальних дій людей щодо задоволення потреб [2, ст. 127].

Залежно від усвідомлення інтереси розділяють на: усвідомлені та неусвідомлені, а також на мнимі (ілюзорні) та дійсні (реальні). При цьому, в першу чергу, має значення не стільки усвідомлення інтересів, скільки відповідність їх потребам того чи іншого суб'єкту.